

سفرنامه

ویلیامز جکسن

«از قسطنطنیه تا اردگاه عمر خیام»

ترجمه: رضا نمازی

سرشناسه : جکسون، آبراهام والتاین ویلیامز، ۱۸۶۲ - ۱۹۳۷ م.
 Jackson, Abraham Valentine Williams
 عنوان و نام پدیدآور : سفرنامه ویلیامز جکسون از قسطنطنیه تا زادگاه عمر خیام / [ویلیامز جکسون]؛ ترجمه رضا نمازی.
 مشخصات نشر : تهران : انتشارات ایران شناسی، ۱۴۰۱.
 مشخصات ظاهری : ۳۲۸ ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۵۱-۶۲-۴
 وضعیت فهرست نویسی : فہیا
 یادداشت : عنوان اصلی: From constantinople to thehome of Imar khayyam.
 موضوع : جکسون، آبراهام والتاین ویلیامز، ۱۸۶۲ - ۱۹۳۷ م. -- سفرها -- خاطرات
 موضوع : Jackson, Abraham Valentine Williams -- Travel -- Diaries
 موضوع : سفرنامه‌های آمریکایی
 Travelers' writings, American
 شناسه افزوده : نمازی، رضا، ۱۲۵۹-، مترجم
 D5۲۵۸
 رده بندی کنگره : ۹۱۵/۵۰۴۴
 رده بندی دیویی : ۹۰۵۲۹۸۰
 شماره کتابشنسی ملی : ۹۰۵۲۹۸۰

IRANSHENASI Publishing

سفرنامه ویلیامز جکسون (از قسطنطنیه تا زادگاه عمر خیام)

انتشارات ایرانشناسی [ناشر] • رضا نمازی [مترجم]
 فرشته درخشش [ویراستار] • منیژه احمدی طهرانی [صفحه‌آرا و طراح جلد]

ISBN 978-600-8351-63-4

چاپ اول ۱۴۰۱ [ویراست نخست] • ۵۰۰ نسخه • چاپخانه صنوبر [چاپ، لیتوگرافی و صحافی]

تمام حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات ایرانشناسی محفوظ است.
 هرگونه چاپ، تکثیر، ترجمه، بازنویسی، نسخه‌برداری، ترجمه و همچنین انتشار دیجیتالی،
 صوتی و... بدون اجازه کتبی از ناشر، ممنوع و قابل پیگرد قانونی است.

© Iranshenasi Publishing 2023

© کپی‌رایت ۱۴۰۱ انتشارات ایرانشناسی

تهران خیابان طالقانی، خیابان بهار شمالی، کوچه طبّا، پلاک ۶، واحد ۱
 کدپستی ۱۵۶۳۶۵۷۱۱ | تلفن: ۷۷۵۳۱۸۲۵ - ۷۷۵۳۹۸۵۹ | فکس: ۷۷۶۳۸۶۷
www.iran-shenasi.com | info@iran-shenasi.com

قیمت: ۳۶۰۰.۰۰۰ ریال

فهرست

- ۷.....پیش گفتار مترجم
- ۱۱.....پیش گفتار نویسنده
- ۱۴.....یادداشت
۱. ۱۵.....باری دیگر، مشرق زمین
- ۲۵.....یادداشت فصل
۲. ۲۹.....از دریای سیاه به دریای کاسپین
- ۴۳.....یادداشت فصل
۳. ۴۵.....باکو، شهر چاه‌های نفت
- ۵۸.....یادداشت
۴. ۶۳.....میادین نفتی و آتشکده باکو
- ۷۹.....یادداشت
۵. ۸۵.....پیش به سوی دربند
- ۱۰۷.....یادداشت
۶. ۱۱۵.....بر پهنه دریای کاسپین به سوی ایران
- ۱۲۵.....یادداشت
۷. ۱۲۷.....در امتداد شاهراه اصلی به سوی پایتخت شاه
- ۱۳۱.....یادداشت
۸. ۱۳۳.....تهران و ایرانی نوظهور
- ۱۵۳.....یادداشت

۹. در مسیر اسکندر..... ۱۵۹
- یادداشت..... ۱۸۱
۱۰. در امتداد مسیر اسکندر..... ۱۸۹
- یادداشت..... ۲۰۱
۱۱. عبور از میان گذرگاه‌های کوهستانی آهوان..... ۲۰۷
- یادداشت..... ۲۱۵
۱۲. دامغان و پیرامون آن..... ۲۱۷
- یادداشت..... ۲۳۰
۱۳. گشت و گذاری در فرات و طاق..... ۲۳۵
- یادداشت..... ۲۴۴
۱۴. در میان محوطه‌های تاریخی..... ۲۴۹
- یادداشت..... ۲۶۲
۱۵. بر فراز آوردگاه تاریخی جنگ‌های ایران و توران..... ۲۶۷
- یادداشت..... ۲۷۹
۱۶. در مسیر نیشابور..... ۲۸۵
- یادداشت..... ۲۹۴
۱۷. نیشابور، زادگاه عمر خیام..... ۲۹۹
- یادداشت..... ۳۰۸
۱۸. آرامگاه عمر خیام..... ۳۱۱
- یادداشت..... ۳۱۷
۱۹. خلاصه‌ای از تاریخ نیشابور..... ۳۱۹
- یادداشت..... ۳۲۳

ترجمه این اثر را تقدیم می‌کنم به:

پدر و مادر عزیزم،

محمد نمازی و آذربانو نوری

پیش‌گفتار مترجم

ایران‌زمین به‌دلیل برخورداری از تاریخ و فرهنگ کهن، از دیرباز مورد توجه سیاحان، مستشرقان و ایران‌شناسان دیگر کشورها قرار داشته که حاصل مشاهدات و تجربیاتشان را در قالب سفرنامه‌هایی مکتوب کرده‌اند. اطلاعات این قبیل سفرنامه‌ها عموماً به‌دلیل محتوای اجتماعی و فرهنگی‌شان از اهمیت و ارزش زیادی در حوزه مطالعات ایران‌شناسی برخوردارند و صرف‌نظر از نقیصه‌های محتوایی‌شان، می‌توانند تصویر روشنی از اوضاع اجتماعی، تشکیلات اداری و آداب و رسوم زمانه خویش ارائه دهند. می‌توان گفت که سفرنامه‌ها، بیان شفاهی و غیررسمی مردمان یک سرزمین را به‌صورت مکتوب درآورده‌اند. در عصر قاجار نیز تعداد قابل‌توجهی از سیاحان و مستشرقان خارجی به ایران آمده و با توجه به اهدافی که در سر داشته‌اند، اقدام به نگارش سفرنامه کرده‌اند. از جمله این افراد که با توجه به تخصص و پیشینه علمی‌شان، با دقت و تمرکز بیشتری به ایران و وجوه مختلف آن پرداخته‌اند، می‌توان به آبراهام والتاین و ویلیامز جکسن (۱۸۶۲-۱۹۳۷) اشاره کرد که در میان سفرنامه‌نویسان خارجی که به ایران سفر کرده‌اند، شخصیت ممتازی به‌شمار می‌رود. وی از پیشگامان مطالعات ایرانی در امریکا بود که از او به‌عنوان نخستین ایران‌شناس بزرگ آکادمیک امریکایی نیز یاد می‌شود. جکسن که حدود ۴۰ سال وظیفه تدریس زبان‌های هندوایرانی در دانشگاه کلمبیا را نیز به عهده داشت، یکی از محققان خوش‌نام در رشته زبان، ادبیات و ادیان ایران باستان به‌شمار می‌رود که برای مطالعات و مشاهدات ایران‌شناسی خود پنج مرتبه به ایران سفر کرد

و شرح بخشی از مشاهدات خود را در قالب دو سفرنامه ارزشمند منتشر ساخت. نخستین سفرنامه جکسن با عنوان «ایران در گذشته و حال» که مربوط به نخستین سفر وی در سال ۱۹۰۳ میلادی است، با ترجمه منوچهر امیری و فریدون بدره‌ای به فارسی ترجمه شده و به چاپ رسیده است. سفرنامه حاضر که مربوط به سال‌های ۱۹۰۷ و ۱۹۱۰ میلادی می‌باشد، با عنوان «از قسطنطنیه تا زادگاه عمر خیام» در سال ۱۹۱۱ میلادی برای نخستین بار در امریکا منتشر شده است.

ارزش این کتاب را می‌توان در بررسی اوضاع و احوال اجتماعی و زندگی مردم دانست. جکسن در مسیر مسافرتش از باکو و حاشیه دریای مازندران تا شرق ایران، یعنی مشهد و نیشابور، جلوه‌های فراوانی از فرهنگ، زندگی اجتماعی، آداب، باورها و مناسک مردم را ثبت و ضبط کرده است. ارائه بیش از ۲۰۰ عکس از اماکنی چون بازار و دکان‌ها، مردم عادی، رجال، کارگران، ماهی‌گیران، کشاورزان، طلاب و درویش بر ارزش این اثر افزوده است. این کتاب نیز همچون سایر آثار جکسن، دقیق و مستند و بر پایه داشته‌ها و تجارب علمی و دانشگاهی وی تدوین شده است و ارائه فهرستی از منابع معتبر مورد استفاده ایشان، خود گویای مسئولیت‌پذیری این دانشمند است که تلاش کرده در ۲۲ فصل، در کنار گزارش رویدادهای سفر، اطلاعات کامل و جامعی از تاریخ، ادبیات و فرهنگ مردم ایران نیز ارائه کند.

جکسن در سفرنامه خود شرح گام‌به‌گام سفر به شهرها و روستاهای ایران را با مطالب تحقیقی، تاریخی و باستان‌شناسی با ارزشی به هم آمیخته است. این یادداشت‌ها که خود آن را به‌نوعی «سفرنامه و تحقیق» نامیده، حاوی نکات دقیقی از ویژگی‌های جغرافیایی شهرها، اماکن تاریخی و میراث باستانی، فرهنگ و آداب اجتماعی، زندگی اقلیت‌های دینی و به‌طور خاص زردشتیان ایران و برخی دیگر از مهم‌ترین ویژگی‌های حیات اجتماعی و فرهنگی جامعه ایرانی عصر قاجار است. وی فرهنگ ایرانی را دوست داشته و با دقت و علاقه فراوان به مطالعه درباره این سرزمین و مردمانش می‌پردازد و همواره تلاش می‌کند تا نگاهی منصفانه، واقع‌بینانه و علمی درباره ایران داشته باشد. بر این اساس، سفرنامه حاضر می‌تواند به‌عنوان منبع مناسبی برای انعکاس تصویری روشن از ایران اوایل قرن بیستم مورد توجه قرار گیرد.